

РОЗДІЛ VIII. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

УДК 378.011.3-051:[37.015.31:39

Володимир Мокляк

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID ID 0000-0001-9922-7667

Леся Петренко

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID ID 0000-0002-7602-8005

DOI 10.24139/2312-5993/2023.05-06/239-249

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено теоретико-методологічні засади підготовки майбутнього вчителя до етнокультурної діяльності в закладах загальної середньої освіти: теоретичне підґрунтя – ідея народності, обґрунтована К. Ушинським; основні методологічні підходи – системно-діяльнісний, культурологічний, компетентнісний. Виявлено педагогічні умови формування етнокультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти. Репрезентовано досвід кафедри загальної педагогіки та андрагогіки стосовно впровадження в освітній процес Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка дисципліни за вибором студентів «Технології національного виховання у вищій школі» (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти), окреслено тематику аудиторних занять та самостійної роботи, наведено перелік проблемних питань означеної дисципліни.

Ключові слова: етнокультурна діяльність, етнокультурна компетентність, методологічний підхід, компетентнісний підхід, системно-діяльнісний підхід, культурологічний підхід, заклади загальної середньої освіти, учитель української мови і літератури, педагогічні умови, виховні технології.

Постановка проблеми. Актуальність досліджуваної проблеми обумовлена світовими цивілізаційними глобалізаційними змінами у сфері освіти, які спрямовані на реалізацію глобальної мети – забезпечення комфортного входження людини в багатонаціональний світ, передумовами чого є значущість виховання особистості на основі духовно-моральних цінностей, збереження етнокультурної та регіональної ідентичності, культурної різноманітності та мовної спадщини. Етнокультурна діяльність учителя в закладі загальної середньої освіти важлива у зв'язку з недостатньою опрацьованістю у практиці роботи шкіл утверджених теоретичних основ та механізмів організації даного процесу. Традиційно до рідної культури, ознайомлення з культурою інших народів учні залучаються через уроки, виховні та позакласні заходи.

Проте у вітчизняній системі освіти недостатньо використовуються педагогічні можливості освітнього середовища як відкритої системи, що має можливість включити у зміст освіти етнокультурні особливості регіону, сформувавши ставлення до загальнолюдських і національних цінностей: традиції, звичаї, спосіб життя тощо. Переосмислення методологічних засад у сучасній освіті, перехід на суб'єкт-суб'єктну модель, оновлена особистісно орієнтовна парадигма виховання детермінують у процесі освіти пошук та впровадження нових освітніх технологій, методів та засобів навчання та виховання. На сьогодні у педагогіці нагромаджено достатній досвід формування різних навчально-пізнавальних та інших компетентностей. Проте, враховуючи велике різноманіття напрацювань, дотичних до порушеної проблеми, слід зазначити, що досліджень, у яких розглядаються теоретико-методологічні засади підготовки майбутнього вчителя до етнокультурної діяльності в закладах загальної середньої освіти, дуже мало у вітчизняному педагогічному дискурсі.

Аналіз актуальних досліджень. Питаннями впливу народознавства на виховання особистості займалися В. Верховинець, Т. Воропаєва, С. Гончаренко, М. Грушевський, Т. Дем'янюк, М. Драгоманов, П. Кононенко (Кононенко, 1994), А. Кочубей (Кочубей, 2009), Ю. Мальований, В. Павленко, О. Ткаченко, І. Франко (Франко, 1986), К. Чорна, В. Чернобай, Г. Шах та ін., у працях названих дослідників знайшли відображення педагогічні умови вивчення народознавства як складника шкільної освіти. До проблеми використання засобів народознавства для гуманітаризації освітнього процесу в педагогічних ЗВО зверталися Д. Тхоржевський (формування національної свідомості особистості здобувачів вищої освіти), В. Гончарук, Г. Лозко (підготовка вчителя закладу загальної середньої освіти до виховної роботи засобами народознавства) (Лозко, 2004). Значний інтерес становлять наукові праці про використання українського народознавства в навчально-виховному процесі (В. Зелюк, Л. Клименко, В. Стельмахович, Є. Франків, В. Шарко та ін.). Питання викладання українських культурологічних дисциплін висвітлювали у своєму науковому доробку П. Гороховський, Л. Гриневич, Т. Пархоменко, проте недостатньо вивченими й науково обґрунтованими залишаються аспекти методології саме народознавчого аспекту в підготовці майбутніх фахівців, зокрема, учителів, до етнокультурної діяльності.

Мета статті – розкрити теоретико-методологічні засади підготовки майбутнього вчителя до етнокультурної діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Методи дослідження – термінологічний аналіз, систематизація наукових джерел, узагальнення даних.

Виклад основного матеріалу. Визначальним фактором, що впливає на характер змісту освіти на сучасному етапі, на думку Г. Філіпчука, є етнокультура (Філіпчук, 1996). Дослідники відзначають можливість конструювання процесу формування етнічної культури молоді від індивідуально-етнічної через національно-регіональну до загальнолюдської. Однією з умов успішності такого процесу є високий рівень сформованості етнічної та педагогічної культури самого вчителя і набуття ним необхідного рівня сформованості сучасних загальнокультурних та професійних знань, умінь і навичок, розвиток особистісних якостей і здібностей, які дозволяють організувати педагогічну діяльність відповідно до етнічних особливостей та культурних традицій педагогіки, психології різних етнічних груп та спільнот.

Етнокультурна освіта у сфері підготовки педагогічних кадрів відіграє величезну роль. Педагог є носієм культури суспільства, тому він має бути етнокультурною особистістю, особистісними якостями якого будуть: тактовність, терпимість, відкритість, доброзичливість, чуйність. У зв'язку з цим в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти велика увага має приділятися вихованню у студентів інтересу та поваги до культур інших народів, досягненню розуміння загального та специфічного у цих культурах, вихованню навичок системного підходу до вивчення світових процесів, вихованню толерантності до різних точок зору на події та явища. До завдань етнокультурної підготовки майбутніх учителів відносять: 1) формування уявлень про культуру та культурне різноманіття країни; 2) формування позитивного ставлення до культурних відмінностей, подолання негативних етносоціальних стереотипів; 3) розвиток умінь та навичок продуктивної взаємодії з носіями різних культур; 4) формування культури міжнаціонального спілкування; 5) формування етнокультурної компетентності у сфері професійної діяльності.

У моделюванні етновиховного середовища педагогічного освітнього закладу О. Будник насамперед акцентує увагу на: 1) максимальному врахуванні природних здібностей особистості студента, його етнопсихологічних та індивідуальних особливостей,

пізнавальних інтересів; 2) спрямуванні на вивчення передусім власного історичного досвіду задля розвитку високої громадянської культури; 3) орієнтації на принципи демократії в організації освітньої діяльності на національному ґрунті; 4) поєднанні родинних і регіональних національних традицій, звичаїв і обрядів задля наповнення життєвого простору елементами духовності; 5) формуванні готовності майбутніх учителів до професійної діяльності в полікультурному середовищі, умінь розв'язувати міжетнічні конфлікти й запобігати їм; 6) забезпеченні умов для взаємозбагачення соціально-культурного досвіду виховання прогресивними педагогічними ідеями європейських націй і народів (Будник, 2012, с. 175–184).

На думку Г. Філіпчука, парадигма етнокультури має розвиватися з урахуванням інтелектуалізації за допомогою включення її (етнокультури) до складних процесів пізнання, до діалогу зі світовими науковими й культурними досягненнями. Виходячи з цього, вчений пропонує у навчальних програмах та підручниках для навчальних закладів окремими темами подавати відомості про національні наукові цінності, щоб викладання природничих дисциплін спиралося на належне історико-філософське, світоглядне обґрунтування як складову будь-якої методології. Адже історична педагогічна практика, культурно-освітня політика стверджує, що філософії української етнокультури не властива руйнація гідності та ідентичності іншого етносу. Навпаки, вона передбачає гармонійне функціонування етнічної та державної складових полікультурної освіти, а це запобігає психічному, соціальному і суб'єктивному дискомфорту й розбіжностям, суперечностям у виборі між громадським, державним, національним почуттям серед представників різних етносів (Філіпчук, 1996).

Фундаментальним теоретичним засадничим аспектом підготовки майбутнього вчителя до етнокультурної діяльності в закладах загальної середньої освіти вважаємо ідею народності, обґрунтовану К. Ушинським. Під народністю він розумів таке виховання, яке створене самим народом і засноване на народних засадах, де виражається прагнення народу зберегти свою національну самоідентичність та сприяти його поступальному розвитку у всіх галузях суспільно-економічного життя. Історія народу, його характер та особливості, культура, географічні та природні умови визначають спрямованість виховання зі своїми цінностями та ідеалами. Виховання має бути самобутнім, національним, теоретичним обґрунтуванням і

практичною реалізацією народної освіти має опікуватися сам народ, який би займався організацією й керуванням школою, визначав зміст і характер виховання; усе населення має бути охоплене просвітництвом, громадським вихованням, справжня народність виражається, насамперед, у рідній мові.

Ідея народності пов'язана і з завданнями формування особистості, і з вихованням у дітей любові до батьківщини, гуманності, правдивості, працьовитості, відповідальності, почуття обов'язку, волі, почуття самолюбства у його правильному розумінні, естетичного ставлення до життя. Усі ці якості визначаються народом і співвідносяться з його характером та традиціями, допомагають формувати національну самосвідомість народу, принцип народності має бути реалізований через викладання у школі народознавства: історії своєї країни, географії, вивчення українських письменників та поетів (література), природи рідної країни тощо.

Вважаючи народність джерелом діяльності та розвитку, своєрідним показником прагнень народу зберегти свої національні риси, К. Ушинський стверджував, що народність поєднує минулі та майбутні покоління, забезпечуючи народу історичне існування.

Розвиток людства підпорядковується загальним закономірностям і вони притаманні будь-якому народу, стверджував К. Ушинський, але якби ці закономірності точно відтворювалися всіма народами незалежно від місця і часу, тоді не було б ні народів, ні націй, ні національностей, ні племен. Історичні умови життя народів дуже різні і не можуть не визначати відмінностей у системах народної освіти різних народів. Ці відмінності визначаються особливостями історичного поступу. Кожен народ відіграє в історії особливу роль. У кожній системі виховання проявляється народність як основна ідея виховання. «Народ без народності – тіло без душі, якому залишається тільки піддатися закону розпаду і знищитися в інших тілах, що зберегли свою самобутність» – стверджував К. Ушинський (Ушинський, 1983).

Народність повинна бути покладена у будь-якого народу в основу виховання як його загальна закономірність, як вихідний початок будь-якої педагогічної ідеї та мети виховання.

В основі ідеї народного виховання лежать поняття про людину, якою вона має бути за поняттями того чи іншого народу у відомий період її розвитку. К. Ушинський акцентував увагу на тому, що кожен народ має свій особливий ідеал людини і вимагає від свого виховання

відтворення цього ідеалу в окремих особистостях. Ідеал цей у кожного народу відповідає його характеру, визначається його суспільним життям, розвивається разом з його розвитком, і з'ясування його становить найголовніше завдання кожної народної літератури.

Ключові методологічні підходи підготовки майбутнього вчителя до етнокультурної діяльності в закладах загальної середньої освіти – системно-діяльнісний, культурологічний та компетентнісний.

Системно-діяльнісний підхід (Б. Ананьєв, Л. Виготський, В. Давидов, Л. Занков, Д. Ельконін, Б. Ломов, А. Лурія та ін.), у межах якого взаємодія учнів, педагогів, батьків, установ культури регіону визначається як основний чинник формування етнокультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти. Формування етнокультурної компетентності ґрунтується на активній пізнавальній діяльності учня у взаємодії з рідним етнокультурним середовищем, а діяльність учителя спрямована на створення необхідних для цього умов.

Культурологічний підхід (М. Бахтін, В. Біблер, І. Берлянд, В. Литовський та ін.) дозволяє розглядати етнокультурну специфіку регіону як одну з основних змістовних ліній у процесі освіти, що сприяють вихованню патріота, представника народу з високорозвиненим почуттям національної гордості та людської гідності. Освіта позиціонується як процес залучення людини до культури й водночас результат інтеріоризації культури, орієнтована на забезпечення наступності, збереження етнокультурної ідентичності та розвитку індивідуальності людини, зв'язок освітнього процесу з народними традиціями виховання й навчання.

У контексті *компетентнісного підходу* (Р. Бадер, І. Бех, Н. Бібік, Л. Ващенко, І. Єрмаков, О. Локшин, Д. Мертенс, О. Овчарук, Б. Оскарсон, Л. Паращенко, О. Пошетун, О. Савченко, С. Трубачев, А. Шелтен та ін.) етнокультурну компетентність визначено як одну з базисних соціокультурних компетентностей та бажаний результат сучасної освіти. Компетентнісний підхід розглядає компетентність як одне з ключових понять та як бажаний та прогнозований результат освіти. Компетентнісний підхід в освіті забезпечує формування в особистості компетентностей – складних утворень, що складаються з множинних компонентів, які сприяють успішному розв'язанню проблем, що виникають у процесі життєдіяльності людини.

У процесі наукового пошуку виявлено такі *педагогічні умови формування етнокультурної компетентності учнів закладів*

загальної середньої освіти: забезпечення наявності різноманітних матеріалів, які відображають культурну різноманітність (використання уроків, завдань та проектів, які стимулюють вивчення та взаєморозуміння різних культур); інтеграція етнокультурного виховання у навчальні програми (розробка та впровадження інтегрованих уроків та позакласних заходів, що враховують аспекти різних культур; залучення учнів до проектів, спрямованих на вивчення історії та традицій різних національних груп); партнерська взаємодія з батьками та громадськістю (організація зустрічей та заходів для батьків з різних культур для взаємодії та обміну досвідом, залучення представників різних етнічних груп у шкільні заходи та проекти); створення позитивного етнокультурного клімату (формування атмосфери поваги до різниці, взаєморозуміння та взаємовідносин, забезпечення взаємодії учнів у групах та командах, що представляють різні культури).

На виконання нормативних документів Міністерства освіти і науки України, зокрема листа 10.06.2022 р. № 1/6267-22 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України», у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка у 2023–2024 н. р. здобувачам вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти запропоновано дисципліну за вибором *«Технології національного виховання у вищій школі»*. Мета дисципліни – оволодіння магістрантами технологіями національного виховання студентської молоді, розкриття творчого індивідуального потенціалу кожної молодої людини через формування і включення її в систему висококультурних етнічних відносин у родині з наступною їх трансляцією в соціум та продуктивну діяльність у галузі народної творчості. Тематика аудиторних занять та самостійної роботи, визначена робочою програмою і силабусом навчальної дисципліни:

1. Модернізація процесу виховання особистості фахівця у вищій школі.

2. Наукові розробки стратегії змісту виховання у закладах вищої освіти України.

3. Синергетичні орієнтири національного виховання студентської молоді в контексті феномену глобалізації освітніх процесів у світі.

4. Національно-культурні традиції в процесі особистісно орієнтованого виховання й розвитку особистості майбутнього вчителя.

5. Технології виховання у педагогіці вищої школи: сутність, структура, змістова характеристика.

6. Провідні принципи конструювання технологій виховання молоді на національно-культурних традиціях українського народу у вищій школі.

7. Технологія відродження, збереження і розвитку традиційних особливостей української родини в процесі виховання студентської молоді у вищій школі.

8. Технологія формування особистісної компетентності майбутнього вчителя з національно-культурних традицій українського народу.

9. Технологія етнічного самовираження студентської молоді у практичній професійній творчій діяльності.

10. Процес упровадження технологій виховання молоді на національно-культурних традиціях українського народу у педагогічний процес вишу.

Дисципліна була обрана магістрантами освітніх програм «Середня освіта (Математика)», «Середня освіта (Фізика)», «Середня освіта (Інформатика)», «Освітні, педагогічні науки», «Теорія і практика STEM-освіти». Упродовж роботи на практичних заняттях магістранти опрацьовували проблемні питання: 1. Як вища школа може сприяти формуванню національної самосвідомості студентів? 2. Які методи та засоби використовуються для підвищення патріотичного виховання в університетському середовищі? 3. Як сучасні політичні та соціокультурні виклики впливають на національно-патріотичне виховання студентів? 4. Як університети можуть відповісти на виклики етнічної та культурної різноманітності для зміцнення національного єднання? 5. Як національно-патріотичне виховання впливає на кар'єрний успіх випускників закладів вищої освіти? 6. Як університети можуть підготувати студентів до професійного життя, враховуючи національно-патріотичний аспект? 7. Як можна інтегрувати національно-патріотичні цінності у навчальні програми та курси? 8. Як забезпечити збереження та розвиток національних традицій у вищій освіті? 9. Як можна оцінити ефективність виховного процесу у вищій школі? Наведіть приклад критеріїв успішності вимірювання ефективності виховного процесу у вищій школі. 10. Які б ви назвали можливості і ризики застосування сучасних інформаційних технологій у процесі виховання у вищій школі? 11. Які історичні події визначили формування національної ідеї нашої

країни? 12. Яким чином мова, література, мистецтво та інші аспекти культури сприяють формуванню національної ідеї? 13. Як заклади вищої освіти можуть сприяти збереженню та розвитку українських традицій у середовищі студентів? 14. Які виклики стоять перед українською родиною в умовах сучасного суспільства? 15. Які виклики виникають при формуванні компетентності вчителя з урахуванням національно-культурних аспектів? 16. Як учителям враховувати різницю в культурних звичаях та традиціях для ефективної комунікації з учнями різних культур? 17. Які аспекти культури та традицій можуть бути використані для створення унікальних творчих робіт? 18. Як можна використовувати елементи різних культур для створення спільних креативних проєктів? 19. Як виховання національних цінностей може покращити якість освіти та збільшити зацікавленість студентів у навчанні? 20. Які конкретні культурні аспекти можуть бути включені до освітнього процесу вищої школи для сприяння формуванню національної ідентичності студентів?

Дисципліна викликала великий інтерес у магістрантів, після її вивчення на кафедрі загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка надійшли позитивні відгуки про науковість змісту і фаховість викладання. Вважаємо, що такі освітні компоненти відіграють важливу роль у підготовці майбутнього вчителя до етнокультурної діяльності в закладах загальної середньої освіти і відповідають запитам сучасного українського суспільства.

Висновки. Отже, у процесі наукового пошуку з'ясовано, що сьогодні надзвичайно важливим є підготовка вчителя до етнокультурної діяльності в закладах загальної середньої освіти. Теоретичним підґрунтям вважаємо ідею народності, обґрунтовану К. Ушинським, основними методологічними підходами – системно-діяльнісний, культурологічний і компетентнісний.

Перспективи подальших наукових розвідок. Предметом подальших наукових розвідок може бути дослідження організаційно-педагогічних умов підготовки вчителів-предметників до етнокультурної діяльності в закладах загальної середньої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

Будник, О. (2012). Етновиховне середовище педагогічного навчального закладу: теоретико-методологічний аспект. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 5, 175–184. (Budnyk, O. (2012). Ethnoeducational environment of a pedagogical educational institution: theoretical and methodological aspect. *Pedagogy and psychology of professional education*, 5, 175–184.)

- Кононенко, П. (1994). Українознавство. Київ. (Kononenko, P. (1994). Ukrainian studies. Kyiv).
- Кочубей, А. (2009). Народознавство: навчальний посібник. Рівне: НУВГП. (Kochybei, A. (2009). Ethnology: study guide. Rivne: NUVHP).
- Лозко, Г. С. (2004). Українське народознавство. Київ: АртЕк. (Lozko, H. S. (2004). Ukrainian ethnology. Kyiv: ArtEk).
- Ушинський, К. (1983). Про народність у громадському вихованні. *Вибрані педагогічні твори: в 2-х т.* Київ: Радянська школа, Т. 1, сс. 43–103. (Ushynskiy, K. (1983). About nationality in public education. *Selected pedagogical works: in 2 volumes.* Kyiv: Soviet School, Vol. 1, pp. 43–103).
- Філіпчук, Г. (1996). *Українська етнокультура в змісті національної загальної та педагогічної освіти* (дис. д-ра пед. наук) (Filipchuk, H. (1996). *Ukrainian ethnoculture in the content of national general and pedagogical education.* (Doctor's thesis)). Retrieved from <http://www.disslib.org/ukrayinska-etnokultura-v-zmisti-natsionalnoyi-zahalnoyi-ta-pedahohichnoyi-osvity.html>
- Франко, І. (1986). Найновіші напрямки в народознавстві. Київ. Т. 45, сс. 243–261. (Franko, I. (1986). The latest trends in ethnology. Kyiv. Vol. 45, pp. 243–261).

SUMMARY

Mokliak Volodymyr, Petrenko Lesia. Theoretical and Methodological Principles of Preparing Future Teachers for Ethnocultural Activities in General Secondary Education Institutions.

The relevance of the chosen topic is proven, which is caused by the world civilization globalization changes in the field of education, which are aimed at the realization of the global goal-ensuring a comfortable entry of a person into a multinational world, the prerequisites of which are the importance of personality education based on spiritual and moral values, preservation of ethno-cultural and regional identity, cultural diversity and linguistic heritage. Ethnocultural activity of a teacher in an institution of general secondary education is important in connection with the insufficient elaboration in the practice of the work of schools of the approved theoretical foundations and mechanisms of the organization of this process. Traditionally, students are involved in their native culture and familiarization with the culture of other peoples through lessons, educational and extracurricular activities.

The theoretical and methodological principles of preparing future teachers for ethnocultural activities in general secondary education institutions are highlighted: 1) the theoretical background is the idea of nationality, substantiated by K. Ushynskiy; 2) main methodological approaches – system-activity, cultural, competence ones.

The idea of nationhood is connected with the tasks of personality formation, and with the upbringing of children in love for the homeland, humanity, truthfulness, hard work, responsibility, a sense of duty, will, a sense of self-love in its correct understanding, an aesthetic attitude to life. All these qualities are determined by the people and are correlated with their character and traditions, help to form the national self-consciousness of the people, the principle of nationalism should be realized through the teaching of ethnology in the school: the history of one's country, geography, the study of Ukrainian writers and poets (literature), the nature of the native country, etc.

The key methodological approaches of preparing a future teacher for ethnocultural activities in institutions of general secondary education are system-activity, cultural and competence.

System-activity approach (B. Ananiev, L. Vyhotskyi, V. Davydov, L. Zankov, D. Elkonin, B. Lomov, A. Lurii and others), within which the interaction of students, teachers, parents, cultural institutions of the region is defined as the main factor in the formation of ethno-cultural competence of students of general secondary education institutions. The formation of ethnocultural competence is based on the active cognitive activity of the student in interaction with the native ethnocultural environment, and the teacher's activity is aimed at creating the conditions necessary for this.

Cultural approach (M. Bakhtin, V. Bibler, I. Berliand, V. Lytovskyi and others) allows considering the ethnocultural specificity of the region as one of the main content lines in the education process, which contribute to the education of a patriot, a representative of the people with a highly developed sense of national pride and human dignity. Education is positioned as a process of human involvement in culture and at the same time the result of internalization of culture, aimed at ensuring continuity, preservation of ethnocultural identity and development of human individuality, connection of the educational process with folk traditions of education and training.

In the context of the competence approach (R. Bader, I. Bekh, N. Bibik, L. Vashchenko, I. Yermakov, O. Lokshyn, D. Mertens, O. Ovcharuk, B. Oskarson, L. Parashchenko, O. Pometun, O. Savchenko, S. Trubachev, A. Shelten and others) ethnocultural competence is defined as one of the basic sociocultural competences and the desired result of modern education. The competence approach considers competence as one of the key concepts and as a desired and predictable outcome of education. Competence approach in education ensures the formation of competencies in the individual – complex formations consisting of multiple components that contribute to the successful resolution of problems arising in the course of human life.

Pedagogical conditions for the formation of ethnocultural competence of students of general secondary education institutions were identified: ensuring the availability of various materials that reflect cultural diversity (use of lessons, tasks and projects that stimulate the study and mutual understanding of different cultures); integration of ethnocultural education into educational programs (development and implementation of integrated lessons and extracurricular activities that take into account aspects of different cultures; involvement of students in projects aimed at studying the history and traditions of various national groups); partnership interaction with parents and the public (organization of meetings and events for parents from different cultures to interact and share experiences, involvement of representatives of different ethnic groups in school events and projects); creating a positive ethnocultural climate (creating an atmosphere of respect for difference, mutual understanding and relationships, ensuring interaction of students in groups and teams representing different cultures).

The experience of the department of general pedagogy and andragogy in relation to the introduction into the educational process of the Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University of the discipline chosen by students «Technology of national education in higher education» (for applicants of the second (master's) level of higher education) is outlined, the topics of classroom classes are outlined and independent work, a list of problematic issues of the specified discipline is given.

Key words: *ethnocultural activity, ethnocultural competency, methodological approach, competence approach, system-activity approach, cultural approach, institutions of general secondary education, a teacher of Ukrainian language and literature, pedagogical conditions, educational technologies.*